

Operativni sistemi 2013

Sistemska programiranje Međuprocesna komunikacija II

Katedra za računarstvo
Elektronski fakultet u Nišu

Prof. dr Dragan Stojanović
mr Aleksandar Stanimirović
mr Bratislav Predić

Sadržaj

- Signali
- Redovi poruka

Sadržaj

- Signali
- Redovi poruka

Signali

Pojam

- **Signali** su mehanizam koji se koristi kako bi se proces obavestio da se u sistemu desio neki **asinhroni događaj**.
- Signale najčešće šalje sam **operativni sistem** kako bi procese obavestio o pojavi **grešaka** ili **izuzetaka**.
- Procesi takođe mogu da koriste mehanizam signala za **međusobnu komunikaciju**.
- Proces može da šalje signale drugim procesima ukoliko ima **privilegije** za to.

Obrada

- Po prijemu signala proces ga može obraditi na jedan od **tri načina**:
 - ▶ primljeni signal se **ignoriše**
 - ▶ koristi se **podrazumevana** obrada signala
 - ▶ proces **definiše funkciju** za obradu signala

Signali

Obrada

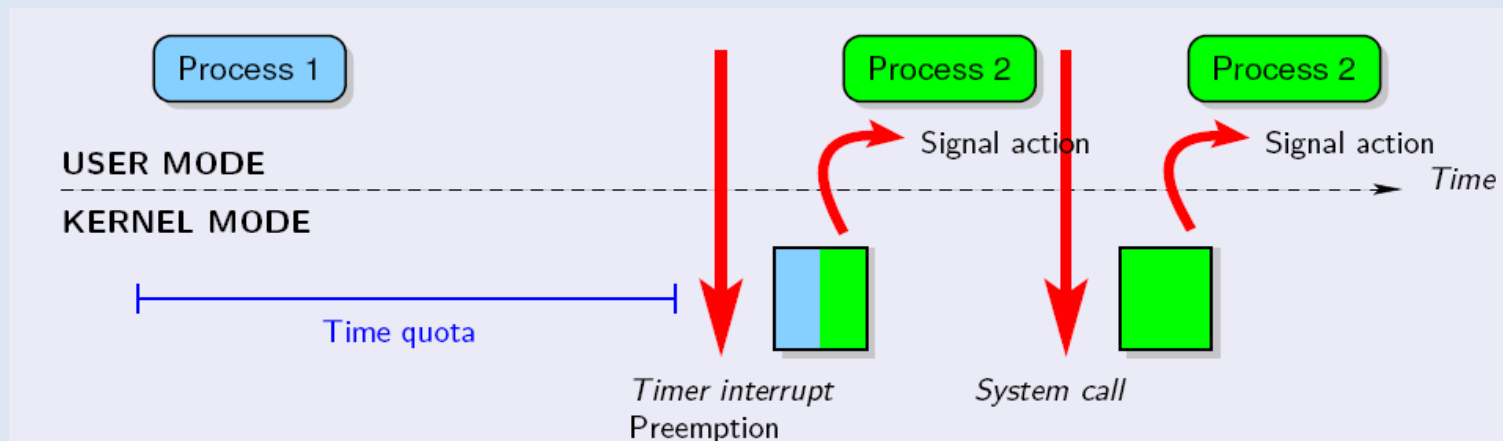
- Signali su asinhroni mehanizam:
 - ▶ asinhroni **slanje i prijem** signala
 - ▶ signal se može poslati bez obzira da li se proces kome se šalje signal izvršava ili ne
 - ▶ prijem signala može **prekinuti** izvršavanje procesa **u bilo kojoj tački**
- Funkcija za obradu signala se poziva nakon pristizanja signala i izvršava se u **korisničkom režimu**.
- Signal čeka sve dok ne dođe red na njegovu obradu.

Signali

Detekcija signala (signal catching)

- Signal se detektuje prilikom **prelaska iz režima jezgra u korisnički režim**:
 - ▶ po završetku sistemskog poziva
 - ▶ context switching (promena aktivnog procesa)

Signali

Slanje signala

```
#include <signal.h>
#include <sys/types.h>
int kill (pid_t pid, int sig);
```

Semantika

- Sistemski poziv koji **šalje signal** specificiranom procesu ili grupi procesa.
- Prvi argument **pid** definiše procese kojima se signal šalje:
 - ▶ $pid > 0$ – signal se šalje procesu sa **zadatim identifikatorom**
 - ▶ $pid == 0$ – signal se šalje svim procesima koji pripadaju **istoj grupi** kao i proces koji šalje signal
 - ▶ $pid < -1$ – signal se šalje svim procesima koji **pripadaju grupi $-pid$**
 - ▶ $pid == -1$ – signal se šalje **svim procesima** kojima tekući proces može da pošalje signal isključujući **njega samog** i proces **init(1)**

Signali

Semantika

● Drugi argument **sig** definiše signal koji se šalje:

- ▶ **SIGHUP** – prekinuta komunikacija terminalom
- ▶ **SIGINT** – procesu se šalje signal Ctrl + C
- ▶ **SIGQUIT** – procesu se šalje signal Ctrl + \
- ▶ **SIGKILL** – signal koji prekida proces i koji se ne može blokirati
- ▶ **SIGBUS/SIGSEGV** – greška na magistrali odnosno greška pri segmentaciji
- ▶ **SIGPIPE** – write operacija nad datavodom iz koga nijedan proces ne čita podatke
- ▶ **SIGALRM** – signal alarma
- ▶ **SIGTERM** – signal za terminaciju procesa
- ▶ **SIGSTOP** – signal koji suspenduje izvršavanje procesa
- ▶ **SIGTSTP** – izvršavanje procesa u pozadini (Ctrl + Z)
- ▶ **SIGCONT** – proces nastavlja izvršavanje nakon suspendovanja
- ▶ **SIGCHLD** – proces dete je završilo sa izvršavanjem
- ▶ **SIGUSR1/SIGUSR2** – korisnički definisani signali

Signali

Semantika

- Ukoliko drugi argument ima vrednost 0 signal se ne šalje ali se vrši provera grešaka.
- Proces može da šalje signale procesima koje je kreirao **isti korisnik** ili koje su kreirali **korisnici koji pripadaju istoj grupi**.
- Procese koje kreira **korisnik root** mogu da šalje signale **svim procesima**.
- Funkcija kill vraća 0 ukoliko je signal uspešno poslat odnosno -1 ukoliko je došlo do greške.

Signali

Obrada signala

```
#include <signal.h>
void (*signal(int signum, void(*handler)(int)))(int);
```

Semantika

- Sistemski poziv koji definiše kako će proces obrađivati određeni signal.
- Prvi argument **signum** predstavlja **identifikator signala** za koji se definiše način obrade.
- Drugi argument **handler** definiše način obrade:
 - **SIG_DFL** – podrazumevana obrada signala
 - **SIG_IGN** – signal se ignoriše
 - **pokazivač na funkciju koja se poziva po pristizanju signala**
- Sistemski poziv vraća **pokazivač na funkciju koja je prethodno bila zadužena za obradu signala** u slučaju uspeha odnosno **SIG_ERR** u slučaju greške.

Signali

Obrada signala

```
#include <unistd.h>  
int pause();
```

Semantika

- Sistemski poziv koji **suspenduje izvršavanje procesa sve do prijema nekog signala** (bez obzira da li se po prijemu signala poziva neka funkcija za obradu signala ili se proces prekida).
- **Ukoliko se signal ignoriše neće se nastaviti izvršavanje procesa.**
- Funkcija uvek vraća -1.

Signali

Obrada signala

```
#include <unistd.h>
int alarm(unsigned int seconds);
```

Semantika

- Sistemski poziv koji tekućem procesu šalje signal **SIGALRM** posle specificiranog broja sekundi.
- **Podrazumevana obrada** za signal SIGALRM je **prekid izvršavanja procesa**.

Signali

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <signal.h>
```

```
#define N 10
```

```
void do_nothing()
{
    return;
}
```

Funkcija koja se poziva za slučaj pojave signala.

```
int main()
{
    signal(SIGALRM, do_nothing);
    alarm(N);
    pause();
    signal(SIGALRM, SIG_DFL)
}
```

U slučaju pojave signala SIGALRM poziva se funkcija do_nothing.

Zahteva se slanje alarma nakon isteka N sekundi.

Pauzira se izvršavanje procesa do pojave prvog signala.

Vraća se podrazumevana obrada signala SIGALRM.

Signali

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <signal.h>

#define K 30
int pid;

void kraj();
int main(int argc, char *argv[])
{
    signal(SIGALRM, kraj);
    pid = fork();
    if (pid == 0)
    {
        execl("charcount", "charcount", NULL, NULL);
    }
    else
    {
        alarm(10);
        pause();
    }
}
```

```
void kraj()
{
    printf("Isteklo vreme\n");
    kill(pid, SIGKILL);
}

/*datoteka charcount.c*/
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
int main(int argc, char *argv[])
{
    FILE *f;
    char c;

    f = fopen("proba", "r");

    /*brojanje karaktera*/
    while(c=fgetc(f));
}
```


Sadržaj

- Signali
- Redovi poruka

Redovi poruka

Pojam

- **Red poruka (message queue)** obezbeđuje mehanizam za **struktuiranu, loss-less** (bez gubitaka) komunikaciju između procesa.
- Prilikom komunikacije korišćenjem redova poruka moguće je definisati **prioritete**.
- Red poruka predstavlja lančanu listu koja se održava u jezgru operativnog sistema **nezavisno od procesa**.
- Red poruka obezbeđuje struktuiranu komunikaciju odnosno **očuvane su granice između poruka** (za razliku od datavoda gde se podaci tretiraju kao niz bajtova).
-

Redovi poruka

Kreiranje reda poruka

```
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/msg.h>
int msgget(key_t key, int msgflg);
```

Semantika

- Sistemski poziv koji kreira novi red poruka.
- Prvi argument **key** predstavlja **jedinstveni identifikator** reda poruka na nivou čitavog sistema. **Mora biti poznat svim procesima koji žele da koriste određeni red poruka.**

Redovi poruka

Semantika

- Vrednost drugog argumenta **msgflg** se definiše kao **rezultat OR operacije** nad različitim vrednostima i određuje :
 - ▶ prava pristupa redu poruka (koristićemo vrednost 0666 koja svim korisnicima dodeljuje sve privilegije nad red poruka)
 - ▶ mod kreiranja reda poruka. Najčešća vrednost je:
 - **IPC_CREAT** – sistemski poziv kreira red poruka ukoliko on već ne postoji u sistemu.
- Sistemski poziv vraća **celobrojni identifikator (referencu) reda poruka** a u slučaju greške vraća (-1). Dobijeni identifikator (referenca) je važeći samo kod procesa koji je izvršio sistemski poziv i kod njegove dece.
- Ukoliko u sistemu ne postoji red poruka sa zadatim identifikatorom a specificiran je flag **IPC_CREAT** kreira se novi red poruka.
- Ukoliko u sistemu već postoji red poruka sa zadatim identifikatorom ne kreira se novi semafor već se samo vraća referenca na postojeći red poruka.

Redovi poruka

Slanje i primanje poruka

```
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/msg.h>
int msgsnd(int msgid, int msgbuf * msgp, size_t msgsz, int msgflg);
int msgrcv(int msgid, int msgbuf * msgp, size_t msgsz, int msgtyp, int msgflg);
```

Semantika

- Prvi argument **msgid** predstavlja identifikator (referencu) reda poruka koji je dobijen pozivom funkcije **msgget**.
- Drugi argument **msgp** predstavlja pokazivač na bafer koji sadrži poruku koja se šalje ili u koji će biti smeštena poruka koja se prima.
- Treći argument **msgsz** predstavlja veličinu bafera poruke u bajtovima.

Redovi poruka

Semantika

- Argument **msgflg** definiše **mod slanja/prijema** poruke a vrednost 0 označava prihvatanje podrazumevanog moda rada.
- Argument **msgtyp** kod funkcije za prijem je **nenegativan ceo broj** koji definiše **tipove poruka** koje se čitaju iz reda:
 - $\text{msgtyp} == 0$ – čitaju se **sve poruke** bez obzira na tip
 - $\text{msgtyp} > 0$ – čitaju se samo **poruke specificiranog tipa**
- Čitanjem se poruka **uklanja iz reda poruka**.

Redovi poruka

Poruka

```
struct msgbuf {  
    long    mtype;    /* tip poruke, mora biti > 0 */  
    char    mtext[1]; /* tekst poruke */  
};
```

- Polje **mtext** je niz (ili nek adruka struktura) koji definiše sadržaj poruke.
- Dozvoljene su poruke nulte veličine koje ne sadrže polje **mtext**.
- Polje **mtype** mora je pozitivan ceo broj koji omogućava procesu koji prima poruke da **selektuje samo poruke od interesa**.
- U funkcijama za slanje i prijem poruka argument **msgsz** definiše **maksimalnu veličinu** polja **mtext** u ovoj strukturi.

Redovi poruka

Kontrola reda poruka

```
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/msg.h>
int msgctl(int msqid, int cmd, struct msgid_ds buf);
```

Semantika

- Prvi argument **msgmid** predstavlja identifikator (referencu) reda poruka koji je dobijen pozivom funkcije **msgget**.
- Drugi argument **cmd** definiše operaciju koju treba izvršiti nad semaforom. Za brisanje reda poruka se koristi operacija **IPC_RMID**.

Redovi poruka

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/msg.h>

#define QUEUE_KEY 10201
int main(int argc, char *argv[])
{
    int msqid;
    char msg[] = "Proba";

    msqid = msgget(QUEUE_KEY, 0666 | IPC_CREAT);
    if (msqid == -1)
        /*Obrada greske*/

    struct msgbuf buf;
    buf.mtype = 1;
    strcpy(buf.mtext, msg);

    if (msgsnd(msqid, &buf, 6, 0) == -1)
        /*Obrada greske*/
    else
        printf("Poruka poslat");
}
```

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/msg.h>

#define QUEUE_KEY 10201
int main(int argc, char *argv[])
{
    int msqid;
    int msglen = 10;
    char msg[];

    msqid = msgget(QUEUE_KEY, 0666 | IPC_CREAT);
    if (msqid == -1)
        /*Obrada greske*/

    struct msgbuf buf;

    if (msgrcv(msqid, &buf, msglen, 0, 0) == -1)
        /*Obrada greske*/
    else
    {
        strcpy(msg, buf.mtext, msglen);
        printf("Poruka poslat");
    }
}
```